

Warszawa, dnia 9 września 2021 roku

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

LIST OTWARTY FUNDACJI GREEN REV INSTITUTE
UWAGI DO WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ 2023-2027

Szanowni Państwo,

jako fundacja Green REV Institute przedstawiamy w załączeniu nasze uwagi do drugiej wersji projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

- **Proponowana zmiana: zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w obliczu katastrofy klimatycznej i utraty różnorodności biologicznej przy jednoczesnym ograniczeniu przekształcania krajobrazów na miejsca produkcji zwierzęcej.**

Uzasadnienie: Na świecie ciągle rośnie popyt na produkty żywnościowe w związku ze zmianami demograficznymi oraz rosnącymi dochodami społeczeństwa. Powoduje to coraz większe wykorzystywanie kapitału naturalnego, na który składają się tereny, flora oraz fauna, co ma znaczący (i często nieodwracalny) wpływ na stan środowiska i klimatu.

Zrównoważone zwiększanie wydajności rolnictwa ma znaczenie dla skutecznej odpowiedzi na coraz wyższy popyt na świecie przy jednoczesnej dbałości o klimat, środowisko naturalne, zdrowie i jakość życia ludzi. Obserwowane już skutki zmian klimatycznych są z każdym rokiem coraz bardziej widoczne, a jednym z ich skutków jest postępująca utrata różnorodności biologicznej. Jako jeden z głównych czynników przyczyniających się do zmian klimatycznych jest ogromna i nadal zwiększająca się produkcja zwierzęca (ponad 80 mld zwierząt tzw. hodowlanych jest zabijanych rocznie; liczba ta nie uwzględnia ryb). Wiele terenów przeznaczonych jest na produkcję zwierzęcą lub roślin stanowiących dla nich pożywienie, chociaż mogłyby być przeznaczane pod uprawę roślin przeznaczonych do spożycia przez ludzi. W związku z ogromną liczbą takich terenów powinien

zostać ustanowiony zakaz przekształcania jakichkolwiek gruntów pod produkcję pasz dla zwierząt, budowę nowych ferm zwierzęcych i ferm, w szczególności ferm przemysłowych (w Polsce aż 1700 ferm przemysłowych niszczy środowisko naturalne, obniża jakość życia ludzi i zdrowie ludzi). Należy również wprowadzić zakaz w zakresie deforestacji lub innych ekosystemów w celu wypasu zwierząt lub jakiegokolwiek produkcji zwierzęcej.

- **Proponowana zmiana: promocja diety organicznej.**

Uzasadnienie: od kilku lat zaobserwować można rosnące zapotrzebowanie na tzw. naturalną żywność oraz produkty nieprzetworzone. Wskazano, iż udział takich produktów w kształtowaniu się cen wynosi między 9% a 62% cen detalicznych w porównaniu do zakresu 6% a 40% cen w konwencjonalnych łańcuchach dostaw.

Poza widocznymi trendami żywnościowymi skierowanymi na produkty organiczne, produkcja ekologiczna pełni ważną funkcję w rozpowszechnianiu wiedzy na temat środowiska i klimatu. Skutkuje to coraz bardziej powszechnym zrozumieniem korzyści płynących z diet roślinnych nie tylko dla zdrowia, ale również dla środowiska. Musimy podkreślić, że zrównoważone diety to diety roślinne. W dobie katastrofy klimatycznej słowo zrównoważone nie może być użyte do produkcji zwierzęcej. Decydenci i decydentki powinni jasno przekierować działania na rzecz wsparcia roślinnych zamienników mięsa i nabiału i promowania diet roślinnych, uwzględniając skrócony łańcuch dostaw, wsparcie dla producentów zrównoważonej roślinnej żywności.

- **Proponowana zmiana: określenie poziomu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych**

Uzasadnienie: Jak podaje Unia Europejska, rolnictwo UE odpowiadało w 2016 roku za 12% wszystkich emisji gazów cieplarnianych w UE. Powstałe zmiany klimatyczne oddziałują bez wątpienia również na rolnictwo UE, które w porównaniu do innych sektorów gospodarki jest bardziej podatne na zmiany klimatyczne.

Czynności prowadzące do złagodzenia skutków emisji gazów cieplarnianych to między innymi pochłanianie dwutlenku węgla poprzez lepsze gospodarowanie

glebą, produkcja biomasy, zmniejszenie zużycia paliw kopalnych w produkcji rolnej, a także redukcja strat i odpadów z produkcji rolnej. Konieczna jest rezygnacja z produkcji zwierzęcej i zielona, roślinna transformacja rolnictwa.

- **Proponowana zmiana: nieprzekształcanie krajobrazów na miejsca produkcji zwierzęcej.**

Uzasadnienie: Dramatyczne dla ludzi, zwierząt, jednym słowem: dla całego środowiska naturalnego, skutki zmian klimatu zaczynają być widoczne gołym okiem i koniecznym staje się zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej oraz jej ochrona. Najskuteczniejszym sposobem ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienia usług ekosystemowych oraz ochrony siedlisk i krajobrazów jest zaprzestanie przekształcania ziemi na tereny budowlane, z szczególnym zaznaczeniem tworzenia nowych ferm przemysłowych oraz powiększania istniejących. Fermy przemysłowe przyczyniają się nie tylko do zwiększenia istniejącego obecnego cierpienia zwierząt, ale również szacuje się, że emisje pochodzące z hodowli przemysłowej stanowią ok. 14,5-18% wszystkich wytwarzanych przez człowieka do atmosfery gazów cieplarnianych. Obecnie w Polsce działa aż 1700 wielkoprzemysłowych ferm zwierzęcych. Te fabryki mięsa i nabiału oraz jaj powinny być wygaszane i likwidowane. Konieczne jest wyznaczenie planu odchodzenia od produkcji zwierzęcej i zielonej transformacji rolnictwa. Konieczne jest uwzględnienie aspektu: zdrowia ludzi, zdrowia osób pracujących na fermach i w produkcji zwierzęcej, jakości życia mieszkańców i mieszkańców terenów sąsiadujących z fermami, ryzyka pandemii, wysokości już wypłaconych odszkodowań w chorob odzwierzęcych (ptasia grypa, ASF).

- **Proponowana zmiana: promocja diety roślinnej, zakaz przewozu zwierząt żywych, zakaz reklamy produktów odzwierzęcych**

Uzasadnienie: Hodowla zwierząt stanowi jeden z najpoważniejszych czynników, który prowadzi do wzrostu emisji w atmosferze, a dodatkowo stanowią one 14,5-18% emisji pochodzenia antropogenicznego. Obecnie w Polsce obserwuje się tendencje dotyczące ograniczenia lub całkowitego zaprzestania spożycia produktów odzwierzęcych, w związku z czym należy uwzględnić niniejszą kwestię w nowej

strategii WPR. Trend roślinny w zakresie diet obywateli i obywaterek powinien być wzmocniany politykami publicznymi. Analiza SWOT Celu 9 nie zawiera żadnej wzmianki dotyczącej wsparcia finansowego rolników/gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją jedzenia roślinnego oraz roślinnych zamienników produktów odzwierzęcych. Taka produkcja jest znacznie mniej obciążająca dla środowiska w porównaniu do emisji, które wytwarzane są przez masową produkcję zwierzęcą. Biorąc pod uwagę fakt, że Europejski Zielony Ład koresponduje z wdrażaniem nowej WPR w państwach członkowskich należy zwiększyć wysiłki dotyczące ochrony klimatu i zatrzymania nadmiernej ilości emisji w nowej polityce. Najskuteczniejszym sposobem ograniczenia globalnego ocieplenia jest dążenie do ograniczenia produkcji zwierzęcej. Promocja produktów pochodzenia roślinnego koresponduje również ze strategią „Od pola do stołu”, którego jednym z celów jest promocja pełnowartościowej i zdrowej żywności opartej w jak największym stopniu na rolnictwie ekologicznym. Dodatkowo, wspomniana strategia zakłada produkcję jedzenia, które będzie miało pozytywny albo neutralny wpływ na środowisko, natomiast masowa hodowla zwierząt zawsze będzie miała negatywny wpływ, nawet w przypadku wdrażania przyjaznej środowisku infrastruktury oraz innych rozwiązań. Żywność pochodzenia roślinnego jest dodatkowo bezpieczniejsza oraz w mniejszym stopniu wpływa na utratę różnorodności biologicznej.

Wspomniane wyżej powody stanowią dobrą argumentację za zaprzestaniem promocji produktów odzwierzęcych z pieniędzy publicznych. Strategia „Od pola do stołu” zakłada zrównoważoną produkcję i dystrybucję żywności. Finansowanie z publicznych pieniędzy promocji produktów odzwierzęcych zaprzecza niniejszym celom, z uwagi na fakt, iż masowe hodowle zwierząt są wysokoemisyjne. Dodatkowo, WPR na poziomie unijnym zakłada przeciwdziałanie zmianom klimatu, a zachęcanie społeczeństwa przez rządzących do ograniczenia lub zaprzestania spożycia produktów odzwierzęcych wydaje się szybkim i efektywnym sposobem ograniczenia degradacji środowiska i nadmiernych emisji CO₂.

Poprawa dobrostanu zwierząt jest ściśle związana z ich hodowlą oraz transportem. Transport żywych zwierząt odbywa się w okrutnych i niehumanitarnych warunkach, które często należy uznać za znęcanie się nad zwierzętami, a w wielu przypadkach zwierzęta przewożone są w warunkach niezgodnych z przyjętymi normami

unijnymi. Dopóki transport żywych zwierząt nie zostanie zaprzestany, dopóty nie będzie można mówić o poprawie dobrostanu zwierząt.

- **Proponowana zmiana: podjęcie realnych działań mających na celu odejście od produkcji rolnej wykorzystującej zwierzęta i przejście na produkcję roślinną**

Z uwagi na klimatyczny ślad pozostawiany przez produkcję rolną wykorzystującą zwierzęta absolutnie konieczne jest jednoznaczne i precyzyjne określenie celów oraz instrumentów prawnych oraz finansowych mających na celu odejście od produkcji wykorzystującej zwierzęta i przejścia w kierunku zrównoważonej, etycznej z perspektywy praw zwierząt oraz respektującej prawa człowieka produkcji roślinnej. Takie działanie musi być kompatybilne z celami w zakresie redukcji emisji CO₂, a także uwzględniać cele wynikające Europejskiej Strategii Bioróżnorodności do 2030.

Warto przy tym wskazać również na raport IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), zgodnie z którym europejski system żywnościowy jest odpowiedzialny nawet za 37% emisji gazów cieplarnianych kontynentu. Zrównoważone i rzetelnie zaplanowane finansowanie w ramach Wspólnej Polityki Rolnej będzie szansą na transformację rolnictwa w model odpowiedzialny społecznie i środowiskowo. Przedmiotowy plan strategiczny powinien wskazywać działania, których celem jest: urealnienie cen produkcji poprzez obciążenie producentów kosztami środowiskowymi; ograniczenie hodowli zwierząt poprzez podwyższenie standardów ochrony praw zwierząt oraz praw ludzi mieszkających w sąsiedztwie ferm przemysłowych; uruchomienie planu wsparcia dla rozwoju branży roślinnej poprzez dedykowane fundusze na badania i rozwój, promocję i komercjalizację, w szczególności produktów – zamienników mięsa, produktów mlecznych i nabiału.

Wszystko to ma na celu odejście od gospodarki żywnościowej opartej na produkcji zwierzęcej jako jednej z najbardziej destrukcyjnych dla środowiska części gospodarki. Wielopoziomowy wpływ na środowisko i klimat nie może pozostać niezauważony lub zignorowany.